

ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Статтю присвячено аналізу української та зарубіжної історіографії проблеми взаємодії уряду і парламенту в процесі державного управління країн Європейського Союзу.

Ключові слова: історіографія, органи державної влади, взаємодія уряду і парламенту.

Статья посвящена анализу украинской и зарубежной историографии проблемы взаимодействия правительства и парламента в процессе государственного управления стран Европейского Союза.

Ключевые слова: историография, органы государственной власти, взаимодействие правительства и парламента.

The article is devoted to the analysis of Ukrainian and foreign historiography of cooperation between government and parliament in EU countries.

Key words: historiography, public administration, cooperation between government and parliament.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Принцип поділу державної влади забезпечує порядок із гарантією незалежності окремих гілок влади та несумісності їх функцій також налагодження конструктивної співпраці між ними, правомірний вплив одних гілок влади на інші з метою досягнення максимальної ефективності державного управління. Система взаємодії органів державної влади має включати як елементи взаємного контролю, так і елементи самостійності у виконанні власних повноважень. Необхідність взаємодії гілок влади є необхідною умовою єдності державної влади як форми існування єдиної держави. Важливість конструктивної співпраці уряду і парламенту для системи державного управління засвідчує досвід розвинених європейських країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор.

Тема історіографії взаємодії уряду і парламенту в процесі реалізації державно-управлінських функцій є недослідженою як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями і не ставала досі предметом наукового дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Саме тому автор вирішив присвятити статтю комплексному аналізу історіографії взаємодії уряду і парламенту в процесі реалізації державно-управлінських функцій, окресленню основних етапів

розвитку наукової думки за цією проблемою та їх характеристики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

У процесі дослідження автор статті визначив наступні завдання:

– здійснити аналіз наявних наукових досліджень українських та зарубіжних науковців, присвячених взаємодії уряду і парламенту;

– виділити основні етапи дослідження проблем взаємодії уряду і парламенту та ґрунтовно їх проаналізувати.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Розглядаючи основні аспекти взаємодії урядів і парламентів європейських країн, автор вважає необхідним об'єктивно оцінити творчі здобутки попередників, їхній внесок в аналіз досліджуваної проблеми, розкрити досі не вивчені аспекти державно-управлінської практики. Всю історіографію з даного питання можна розділити на три основні періоди: 1) кінець XVII століття – 1920 р.; 2) 1920-1980 рр.; 3) 1990-2012 рр. Ця періодизація покладена в основу подальшого історіографічного огляду.

Перший період – кінець XVII століття – 1920 р. охоплює зародження ідеї розподілу державної влади на окремі гілки та врівноваження їх за рахунок системи стримувань та противаг за класичною формулою невтручання в компетенцію одна одної. Початкові дослідження взаємодії уряду і парламенту відбувалися в межах вивчення теорії розподілу державної влади, що виникла у XVII столітті.

Становлення сучасної теорії розподілу влади пов'язане з виникненням політико-правових теорій у Англії. Чільне місце серед англійських мислителів того часу посів філософ Д. Локк, який у роботі «Два трактати про державне правління» (1690) детально розглядає три влади: законодавчу, виконавчу і судову, дає їм розгорнуту характеристику та відзначає, зокрема, що законодавча влада «не є і не може бути абсолютно деспотичною ... адже вона є лише об'єднаною владою усіх членів суспільства, переданою тій особі або зборам, які є законодавцями; вона не може бути більше тієї влади, яку мали ці особи, коли вони знаходилися в природному стані» [14, с. 340]. Саме тому, що законодавча влада не може бути абсолютною, Д. Локк і говорить про дві інших влади – виконавчу і судову, які повинні обмежувати законодавчу владу. Проте теорія Д. Локка – це ще не зовсім теорія розподілу влади в сучасному її розумінні, бо він приходить висновку, що законодавча влада, оскільки вона створює закони, обов'язкові для виконання усіма, є верховною і уся інша влада витікає з неї і підпорядкована їй.

Основоположником сучасної теорії розподілу влади вважається видатний французький мислитель Ш. Л. Монтеск'є. Він уперше проголошує розподіл влади вищим законом державного устрою, який забезпечує політичну свободу громадян. У його роботі «Про дух законів» (1748) робиться головний висновок: «Все загинуло б, якщо в одній і тій же особі або установі були сполучені три влади: влада створювати закони, влада виконувати постанови загальнодержавного характеру і влада судити злочинців і вирішувати тяжби приватних осіб» [19, с. 117]. Ш. Л. Монтеск'є, виділяючи три влади, ще не приходить до ідеї про їх рівноправ'я, вважаючи, як і Д. Локк, владу законодавця вищою, а виконавчу «обмеженою за своєю природою» [19, с. 292]. Проте, він все ж таки пішов далі від Д. Локка і вивів ще один важливий принцип – має бути не лише розподіл влади, але й їх взаємне стримування [19, с. 289].

Кінець XVIII століття стає періодом практичного втілення теорії розподілу державної влади під час побудови системи влади в різних державах шляхом закріплення відповідного принципу в конституціях, що сприяло також її подальшому теоретичному розвитку. Вперше розподіл влади як конституційний принцип був втілений у життя конституціями північноамериканських штатів і в Конституції Сполучених Штатів Америки 1787 року. При цьому теорія розподілу державної влади була доповнена істотними нововведеннями – системою «стримувань і противаг».

Надалі принцип розподілу влади, що теоретично оформився в Західній Європі і отримав практичну реалізацію в рамках американського «благородного експерименту» починає інституціоналізуватися в західноєвропейських країнах. Уперше законодавчо принцип розподілу влади був зафіксований у Декларації прав людини і громадянина в 1789 році, де він трактувався як найважливіший атрибут конституціоналізму, а його дотримання розглядалося як гарантія прав і свобод громадян. Принцип розподілу державної влади набував власного національного колориту в процесі конституційного

закріплення і практичного втілення в тому або іншому політико-правовому просторі. Звідси виникали різні моделі розподілу влади, що виділяються в науковій літературі: американська, канадська, французька, німецька, іспанська, англійська тощо.

Теорія розподілу влади у трактуванні Ш. Л. Монтеск'є отримала широку підтримку серед мислителів XVIII-XIX ст. Серед них родоначальник французького лібералізму Б. Констан (1767-1830), який розробив вчення про чотири влади з метою перегляду і розвитку уявлень про розподіл влади в конституційній монархії. Суть концепції зводилася до того, що три класичні гілки влади (законодавчу, виконавчу і судову) слід доповнити ще однією, яка забезпечувала б безконфліктне, погоджене функціонування інших влад. У своїй науковій праці «Принципи політики придатні для будь-якого правління» (1815) він зазначав: «Влада виконавча, влада законодавча і влада судова – це форми влади, кожна з яких у своїй області повинна сприяти загальному розвитку, але коли ці приведені у безлад влади перетинаються, конфліктують і заважають одна одній, потрібна сила, щоб повернути все на свої місця. Ця сила не повинна зосереджуватися ні в одній з цих влад, оскільки в цьому випадку вона б служила руйнуванню інших. Конституційна монархія створює таку нейтральну владу в особі глави держави. Справжній інтерес глави держави полягає зовсім не в поваленні однієї влади іншою, але в їх взаєморозумінні, взаємній підтримці та узгоджених діях» [10, с. 38].

Водночас не всі мислителі того часу сприймали ідею розподілу державної влади. Серед її критиків слід відзначити засновника власної ідейно-політичної течії К. Маркса. Сутність теорії розподілу влади К. Маркс визначав наступним чином: «Розподіл влади, який великі філософи з державного права розглядають як священний і недоторканий принцип, насправді є нічим іншим як прозаїчним діловим розподілом праці, застосованим до державного механізму з метою спрощення і контролю» [16, с. 203]. Маркс вважав недоцільним застосовувати розподіл законодавчої та виконавчої влади в конкретно-історичних умовах Західної Європи XIX століття. Він запропонував з'єднати законодавчу і виконавчу влади, а зловживання посадовців та їх можливу некомпетентність нейтралізувати загальним виборчим правом і оголошенням депутатів «без жодного виключення змінюваними в будь-який час» за рішенням їх виборців. Державна влада скрізь єдина та неділима, оскільки держава є знаряддям класового панування, то панівні класи ні з ким не збираються розділяти державну владу.

Основні ідеї марксистського вчення були розвинені В. Леніним у ідеологічному напрямі – марксизмі-ленінізмі. Для соціалістичної держави марксизм пропонував концентрацію влади в правлячих зборах у формі комуни або рад. При розробці нової моделі організації державної влади К. Маркс звертався до історичного досвіду Паризької комуни 1871 р., а В. Ленін – до революцій 1905 і 1917 рр. в Росії. У новій моделі усі три гілки влади концентруються у розпорядженні рад – представників пролетаріату, трудового селянства і солдатів. Державна влада не підлягає розподілу, не

передбачаються конституційні обмеження окремих гілок влади та їх баланс за допомогою системи стримувань і противаг. Подібна фрагментація державної влади могла б ослабити робочий клас у боротьбі з внутрішніми і зовнішніми супротивниками побудови нового суспільства. Заперечення відчуження народу від парламенту, безвідповідального уряду, адміністрації, суду і армії означає «зворотне поглинання державної влади суспільством» у формі «самоврядування народу» [17, с. 548]. На практиці основні ідеї К. Маркса та В. Леніна були втілені в державному механізмі соціалістичних держав світу.

Отже, аналіз наявних у цей період досліджень свідчить, по-перше, про виникнення та наукову розробку концепції розподілу державної влади, в межах якої фактично було розпочато дослідження взаємодії уряду і парламенту; по-друге, в контексті цієї концепції домінуючою ідеєю стало посилення ролі парламенту в управлінні державою; по-третє, про появу наукових теорій, які заперечували доцільність застосування теорії розподілу державної влади у практиці буржуазних країн та пропонували створення єдиного органу державної влади, що поєднує у собі виконання законодавчих та виконавчих функцій.

Другий період – 1920-1980 роки характеризується поглибленням дослідження окремих аспектів взаємодії урядів і парламентів. Водночас відбувається зміна акцентів у вивченні цієї теми. Це було пов'язано із тим, що на початку ХХ століття в силу збільшення об'єму державної роботи, ускладнення функцій державного управління відбувається посилення ролі виконавчої влади. Вперше ідея зниження ролі законодавчих органів була впроваджена англійським дослідником Д. Брайсом в 1920 році і пізніше стала домінуючою парадигмою впродовж подальших сімдесяти років. Ця ідея передбачала, що колись у минулому був золотий час парламентів, коли вони відігравали основну роль в управлінні державою. На початку ХХ ст. законодавчі органи поступово втрачають свою роль, навіть і в такій важливій галузі як законотворення. По суті, влада стала компетенцією виконавчих органів влади [25, с. 204]. Як наслідок, значна кількість досліджень у цей період була присвячена аналізу зниження ролі парламентів з точки зору їх повноважень в законодавчій сфері. Так, про падіння авторитету парламенту йдеться у праці Р. Гоха, у якій автор говорить про те, що майже не залишилося сумнівів у тому, що парламентська система у Франції дискредитувала себе. Відношення людей до парламентської системи прийняло форму жорсткої антипатії та критицизму [29, с. 553].

Особливу увагу було приділено аналізу еволюції та оцінці ефективності інституту делегованого законодавства в європейських країнах. Певна частина дослідників у 20-30 роки ХХ століття виступає з критикою цього інституту. Так, негативно оцінює механізм делегації законодавчих повноважень уряду, водночас визнаючи його необхідність, англійський дослідник Г. Ховард, говорячи про встановлення «нової деспотії» виконавчої влади [32, с. 63]. Дещо змінилася оцінка інституту делегованих повноважень під час та після Другої світової війни. У працях О. Кірхеймера [34], С. Сміта [40], М. Сейгарт [30] та деяких інших дослідників можна прослідкувати

думку про необхідність застосування цього механізму в надзвичайних ситуаціях та з метою оперативного вирішення державних проблем.

Особливості функціонування виконавчої гілки влади взагалі та урядів, зокрема, активно розглядаються науковцями в 20-30-х роках ХХ століття, що було пов'язано з урядовою нестабільністю у багатьох країнах Європи. Серед розмаїття наукових розробок з цієї проблематики, слід відзначити праці Ч. Берда та Д. Льюїса [24], К. Фрідріха [27], В. Шарпа [42]. В цьому контексті також все більше уваги приділяється посиленню ролі уряду в процесі їх взаємодії з парламентом. Особлива увага цій темі приділяється у зв'язку з кризовим управлінням під час Другої світової війни.

Великий пласт наукових досліджень, у межах якого були проаналізовані окремі аспекти взаємодії уряду і парламенту, присвячений ролі та функціям законодавчих органів європейських країн. Увага дослідників приділяється участі урядів в законодавчому процесі, як то в дослідженнях Р. Спенсера [41], Д. Гріфітса [31], Г. Ловенберга [35]. Д. Гріфітс у своєму дослідженні стверджує: «... законодавство сьогодні – це більше урядова ніж парламентська функція». Але водночас парламент відіграє важливу роль у цьому процесі, досліджуючи, критикуючи і схвалюючи ту частину законопроектів, які вважає потрібними для держави [31, с. 291-292].

У 70-80 роки ХХ століття робляться важливі спроби комплексно проаналізувати урядово-парламентську взаємодію в окремих країнах або при виконанні окремих функцій органами державної влади, як то в праці Р. Джексона, М. Аткінсона і К. Харта [33].

Таким чином, аналіз історіографії періоду 1920-1980-х років засвідчує інтерес науковців до наступних тем: по-перше, підвищення ролі уряду в законодавчому процесі; по-друге, парламентського контролю уряду; по-третє, особливості взаємодії гілок влади у надзвичайних умовах. Також слід зазначити, що цей період представлений переважно зарубіжною – західноєвропейською та американською історіографією, тому що для науковців соціалістичних країн ця тема не була актуальною.

Третій період, який охоплює 1990-2012 роки дозволив вийти дослідженням про взаємодію уряду і парламенту на якісно новий рівень. Акцент науковців робиться на необхідності оптимізації відносин між урядом і парламентом, сприяння налагодженню консенсусу з метою ефективного управління державою. Говорячи про зарубіжну, переважно європейську та американську історіографію, то слід зазначити, що праць, у яких безпосередньо розглядалася проблема взаємодії уряду і парламенту було написано небагато. Переважна більшість досліджень – це дослідження присвячені окремим аспектам взаємодії, які розглядаються окремо від основної нашої теми. Серед них дослідження присвячені реалізації контрольної функції парламенту стосовно уряду за авторством Р. Мойка [36], П. Сарнецького [39], Х. Ямамото [43].

Як і в попередні періоди зарубіжні дослідники продовжують дослідження інституту делегованого законодавства. Цікавою тенденцією є загальна

позитивна оцінка використання цього інституту науковцями. Називаються окремі недоліки, однак вони часто нівелюються перевагами у вигляді можливості оперативного законодавчого реагування на існуючі соціально-економічні проблеми та дієвим парламентським контролем за процесом делегування. Серед наукових досліджень, присвячених цій проблемі роботи Д. Епштейна [26], М. Новаковського [37], Е. Пейджа [38].

Окремий сегмент зарубіжної історіографії становлять дослідження російських та білоруських науковців. До їх досягнень у вивченні окремих проблем взаємодії уряду і парламенту слід віднести глибоке дослідження теоретико-методологічних засад та понятійного апарату, спроби об'єктивного аналізу державно-управлінської практики країн Європейського Союзу, а також, зважаючи на це, вироблення рекомендацій для удосконалення урядово-парламентської співпраці у власних країнах.

Велику увагу дослідники приділили проблемі делегування законодавчих повноважень уряду. Серед розмаїття авторів, що дослідили цю проблему слід відзначити С. Г. Дзибову [4], І. Н. Кирякову [8], та В. С. Троїцького [23]. Взаємодії гілок влади у законодавчому процесі, зокрема проблемам участі уряду в ухваленні законів, присвятили дослідження Д. Н. Кордік [12], А. С. Тарасов [21], Ю. В. Тороп [22].

Як засвідчує аналіз історіографії цього періоду, зарубіжні дослідники достатньо ґрунтовно та на високому науковому рівні вивчили важливі аспекти обраної нами проблематики. Не залишились осторонь вивчення механізмів взаємодії уряду і парламенту й українські науковці. Є загальні праці присвячені цій проблематиці, наприклад дослідників Ю. Г. Кальниша та В. В. Тертички [7], однак вони торкаються переважно політичних аспектів проблеми, майже не аналізуючи механізми співпраці уряду і парламенту та їх вплив на систему державного управління. Досить плідні та оригінальні в цьому контексті праці підготовані експертами Лабораторії законодавчих ініціатив, які вивчали окремі аспекти взаємодії Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України в умовах конституційних змін 2004 року та стосунки між законодавчою та виконавчою гілками влади в парламентських республіках [3; 20].

Якщо говорити про здобутки українських учених у вивченні обраної автором теми, то слід зазначити, що найбільш дослідженою порівняно з іншими стала тема парламентського контролю уряду. На спрямованості цих праць позначився тематичний чинник, тому що інститут парламентського контролю уряду був розглянутий із застосуванням наукового

інструментарію юридичної та політичної науки, а державно-управлінські аспекти цієї проблеми залишилися не дослідженими. Серед праць у галузі юридичних наук слід відзначити роботи Ю. Г. Барабаша [1], І. К. Залобовської [6], О. О. Майданник [15]. Політичним аспектам парламентського контролю приділили увагу Г. С. Журавльова [5], Д. С. Ковриженко [9], О. В. Марцеляк [18]. Досить побіжно торкаються українські дослідники питання поточного парламентського контролю уряду і це, на думку автора, пов'язано із тим, що цей аспект в умовах сучасного українського парламентаризму не є актуальним.

Якщо тема парламентського контролю уряду була проаналізована українськими науковцями, то такий важливий аспект проблеми, як урядово-парламентська взаємодія в законодавчому процесі, досліджений українською сучасною історіографією досить поверхово. Лише в загальних працях, що аналізують законодавчий процес у зарубіжних країнах та Україні, можна знайти окремі згадування про реалізацію урядом права на законодавчу ініціативу та його участь у законодавчій роботі, як то в дослідженнях О. В. Богачової [2], Д. Ковриженка [9], Л. М. Легін [13].

Таким чином, узагальнюючи здобутки періоду 1990-х – 2012 років, слід зазначити наступне: по-перше, авторам у цілому вдалося досить ґрунтовно дослідити окремі аспекти взаємодії уряду і парламенту під час парламентського контролю уряду та законодавчого процесу; по-друге, в теоретичному та методологічному аспектах дослідження проблеми вдалося вийти на якісно новий рівень; по-третє, так і не вдалося комплексно та системно вивчити заявлену проблему, яка концептуально, на думку автора, може становити новий напрям дослідження в державно-управлінській науці.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Завершуючи аналіз стану наукової розробки потрібно зазначити, що в багатьох аспектах вивчення проблеми механізмів взаємодії уряду і парламенту в процесі реалізації державно-управлінських функцій у країнах ЄС автор може спиратися переважно на здобутки зарубіжних дослідників, особливо американських авторів та авторів з країн Європейського Союзу. І це природно, тому що саме вони мали більше можливостей та умов для ґрунтовного та достовірного дослідження даної теми. Українські вчені тільки почали ґрунтовні дослідження урядово-парламентської взаємодії, зокрема й праця автора має допомогти поглибити її вивчення та здійснити відповідний науковий аналіз цієї проблеми в галузі науки державного управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш Ю. Г. Парламентський контроль в Україні: проблеми теорії та практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / Ю. Г. Барабаш. – Харків, 2004. – 20 с.
2. Богачова О. В. Законотворчий процес в Україні: проблеми вдосконалення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / О. В. Богачова. – К., 2006. – 24 с.
3. Взаємодія Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України в умовах конституційних змін / Центр політико-правових реформ; Програма сприяння парламенту України ун-ту Індіани / В. Тимошук (авт.-упоряд.), О. Струц (авт.-упоряд.). – К. : Заповіт, 2006. – 28 с.
4. Дзибова С. Г. Інститут делегированного законотворчества / С. Г. Дзибова // Вестник Адыгейского государственного университета. – 2006. – № 2. – С. 131–134.

5. Журавльова Г. С. Форми та механізм парламентського контролю / Г. С. Журавльова // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – № 2. – С. 41–47.
6. Залобовська І. К. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади як засіб забезпечення законності у сфері державного управління : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / І. К. Залобовська. – О., 2002. – 20 с.
7. Кальниш Ю. Г. Аналіз та оцінювання політики в системі моніторингу взаємодії органів державної влади / Ю. Г. Кальниш, В. В. Тертичка // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2004. – № 3. – С. 86–95.
8. Кирякова І. Н. Делегірування законодавчих повноважень в конституційному праві: Республіка Беларусь і зарубіжний досвід : автореферат дисс. на соиск. уч. степ. канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.02 – конституційне право; муниципальне право / І. Н. Кирякова. – Минск, 2011. – 24 с.
9. Ковриженко Д. Правове регулювання законодавчого процесу: досвід країн ЄС та пропозиції для України / Д. Ковриженко // Часопис парламент. – 2011. – № 1. – С. 2–41.
10. Констан Б. Принципы политики, пригодные для всякого правления // Французский классический либерализм / Перевод с фр. М. М. Федоровой. – М.: РОССПЭН, 2000. – 592 с.
11. Контрольні функції парламенту: український та зарубіжний досвід. Інформаційно-аналітичне дослідження. Частина 1 / За редакцією Д. С. Ковриженко. – К.: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2006. – 82 с.
12. Кордик Д. Н. Законодательный процесс в европейских государствах: ФРГ, Австрия, Швейцария, Россия (сравнительно-правовой анализ) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Дмитрий Николаевич Кордик. – М., 2007. – 26 с.
13. Легін Л. М. Законодавчий процес в Україні та його вдосконалення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Л. М. Легін. – К., 2009. – 21 с.
14. Локк Д. Два трактата о правлении: Сочинения в 3 т. / Локк Д.; Пер. с англ. и лат.; ред. и сост., авт. примеч. А. Л. Субботин. – М.: Мысль, 1988. – Т. 3. – 668 [1] с.
15. Майданник О. О. Теоретичні проблеми контрольної функції парламенту України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 / О. О. Майданник. – Київ, 2008. – 39 с.
16. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения (2-е издание): в 50 т. – М.: Издательство политической литературы, 1956. – Т. 5. – 678 с.
17. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения (2-е издание): в 50 т. – М.: Издательство политической литературы, 1960. – Т. 17. – 884 с.
18. Марцеляк О. В. Спеціалізовані органи парламентського контролю в Україні: статус і функціонування / О. В. Марцеляк, Ю. М. Коломієць, Г. В. Зубенко. – Х.: ТОВ «ПРОМЕТЕЙ-ПРЕС», 2006. – 268 с.
19. Монтескьє Ш. О духе законов / Ш. Монтескьє. – М.: Мысль, 1999. – 672 с.
20. Стосунки між законодавчою та виконавчою гілками влади у парламентських республіках: Дослідження «Програми сприяння парламенту України» Університету Індіана США. – К.: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2004. – 28 с.
21. Тарасов А. С. Правительство Российской Федерации как субъект законодательной инициативы : автореф. дисс. на соискание уч. степ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 – конституційне право; муниципальне право / А. С. Тарасов. – М., 2002. – 23 с.
22. Тороп Ю. В. Законодательный процесс в федеративных государствах Западной Европы : Австрия, Бельгия, Германия, Швейцария : автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 – конституційне право; муниципальне право / Ю. В. Тороп. – Екатеринбург, 2006. – 23 с.
23. Троицкий В. С. Делегированное законотворчество: теория и практика: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. юрид. наук : специальность 12.00.01 – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве / В. С. Троицкий. – М., 2005. – 20 с.
24. Beard C.A. Representative Government in Evolution / Charles A. Beard, John D. Lewis // The American Political Science Review. – 1932. – Vol. 26. – № 2. – Pp. 223–240.
25. Bryce J. Modern Democracies / James Bryce. – London : Macmillan Company, 1921. – 684 p.
26. Epstein D. Delegating Powers: A Transaction Cost Politics Approach to Policy Making under Separate Powers / D. Epstein, S. O'Halloran. – Cambridge: Cambridge University Press., 1999. – 244 p.
27. Friedrich C. J. The Development of the Executive Power in Germany / Carl J. Friedrich // The American Political Science Review. – 1933. – Vol. 27. – № 2. – Pp. 185–203.
28. Gaus J. M. The Report of the British Committee on Ministers' Powers / John M. Gaus // The American Political Science Review. – 1932. – Vol. 26. – № 6. – Pp. 1142–1147.
29. Gooch R. K. The Antiparliamentary Movement in France / Robert K. Gooch // The American Political Science Review. – 1927. – Vol. 21. – № 3. – Pp. 552–572.
30. Government by Decree: A Comparative Study of the History of the Ordinance in English and French Law by Marguerite A. Sieghart / Review by: Foster H. Sherwood // The Western Political Quarterly. – 1950. – Vol. 3. – № 3. – Pp. 469–471.
31. Griffith J. A. Parliamentary Scrutiny of Government Bills / J. A. G. Griffith. – London: George Allen & Unwin, 1974. – 285 p.
32. Hewart L. The New Despotism / Lord Hewart. – London : Ernest Benn Limited, 1929. – 308 p.
33. Jackson R. J. Constitutional Conflict in France: Deputies' Attitudes toward Executive-Legislative Relations / Robert J. Jackson, Michael M. Atkinson and Kenneth D. Hart // Comparative Politics. – 1977. – Vol. 9. – № 4. – Pp. 399–419.
34. Kirchheimer O. Decree Powers and Constitutional Law in France under the Third Republic / Otto Kirchheimer // The American Political Science Review. – 1940. – Vol. 34. – № 6. – Pp. 1104–1123.
35. Loewenberg G. Parliament in the German Political System / Gerhard Loewenberg. – Ithaca, NY : Cornell University Press, 1967. – 463 p.
36. Mojak R. Parlamentarna kontrola Rady Ministrów i ministrów w świetle Konstytucji RP / R. Mojak // Przegląd Sejmowy. – 2008. – № 3 (86). – S. 151–174.
37. Nowakowski M. Ustawodawstwo delegowane w polskim prawie konstytucyjnym / Maciej Nowakowski // Przegląd Sejmowy. – 2005. – № 3(68). – S. 47–66.
38. Page E. C. Governing by Numbers: Delegated Legislation and Everyday Policy-Making. – Oxford : Hart Publishing, 2001. – 238 p. / Review by: Alan Trench // The Modern Law Review. – 2003. – Vol. 66. – № 3. – Pp. 468–469.
39. Sarnecki P. Formy kontroli Sejmu nad działalnością Rady Ministrów w ramach art. 95 ust. 2 Konstytucji / P. Sarnecki // Biuletyn Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu – 2000. – № 3 (39). – S. 40–45.
40. Smith S. A. Delegated Legislation in England / S. A. de Smith // The Western Political Quarterly. – 1949. – Vol. 2. – No. 4. – Pp. 514–526.
41. Spencer R. C. Separation of Control and Lawmaking in Sweden / Richard C. Spencer // Political Science Quarterly. – 1940. – Vol. 55. – № 2. – Pp. 217–230.
42. The Government of the French Republic by Walter Rice Sharp / Review by: Robert Valeur // The American Political Science Review. – 1939. – Vol. 33. – № 3. – Pp. 507–509.
43. Tools for parliamentary oversight: A comparative study of 88 national parliaments / Written and edited by Hironori Yamamoto. – Geneva : Inter-Parliamentary Union, 2007. – 82 с.

ANNOTATION

All historiography on this question it is possible to divide into three basic periods: 1) the end of the XVII century – 1920, 2) 1920–1980, 3) 1990–2012. This division into periods is fixed in basis of further historiography review.

The first period is an end of the XVII century – 1920 embraces the origin of idea of division of state power on separate branches and balancing of them due to the system of inhibitions and counterbalances on the classic formula of non-interference in the competence of each other. The analysis of present in this period researches testifies, firstly, about an origin and scientific development of conception of distribution of state power within the limits of that research of cooperation of government and parliament; secondly, in the context of this conception strengthening of role of parliament became a dominant idea in a management by the state; thirdly, about appearance of scientific theories, that denied expediency of application of theory of division of state power in practice of bourgeois countries and offered creation of only public authority that combined in itself implementation of legislative and executive functions.

Second period – 1920-1980 is characterized deepening of research of separate aspects of cooperation of government and parliament. At the same time there is a change of accents in the study of this theme. It was related to that at the beginning XX of century by virtue of increase of volume of state work, complications of functions of state administration there is strengthening of role of executive power.

Analysis of historiography of period 1920th-1980th certifies interest of scientists in next themes: firstly, increase of role of government in a legislative process; secondly, parliamentary control of government; thirdly, deepening of research of separate aspects of cooperation of government and parliament. It is also needed to mark that this period is presented to mainly foreign – by West-European and American historiography, because for scientific socialistic countries this theme was not actual.

Third period that embraces 1990-2012 allowed to go out to researches about cooperation of government and parliament on a qualitatively new level. The accent of scientists is done on the necessity of optimization of relations between a government and parliament, assistance to adjusting of consensus and solved by mutual agreement collaboration with the purpose of effective management by the state. Summarizing the achievements of this period, it should be noted following: firstly, authors on the whole succeeded thoroughly enough to investigate the separate aspects of cooperation of government and parliament during parliamentary control of government and legislative process; secondly, in theoretical and methodological aspects of research of problem it was succeeded to go out on a qualitatively new level; thirdly, it was so not succeeded complex and system to learn the declared problem, that conceptually, in opinion of author, can present new direction of research in state-administrative science.

Completing the analysis it is needed to mark that in many aspects of studied problem of mechanisms of cooperation between government and parliament in the process of realization of state-administrative functions in EU countries an author can lean mainly against the achievements of foreign researchers, especially American authors and authors from the European Union countries. And it is natural, because exactly they had more possibilities and terms for sound and reliable research of this theme.

The Ukrainian scientists began researches of governmental-parliamentary cooperation recently, and this work must help to deepen the study and carry out the corresponding scientific analysis of this problem in area of science of state administration.

Рецензенти: Багмет М. О., д.і.н., професор;
Іванов М. С., д.політ.н., професор.

© Сорока С. В., 2014

Дата надходження статті до редколегії 10.10.2013 р.

СОРОКА Світлана Вікторівна – доктор наук з державного управління, доцент кафедри державного управління та політичної аналітики Інституту державного управління Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Коло наукових інтересів: європейський досвід взаємодії органів державної влади.